

9 januari 2020

Wereldwijde handelsspanningen raken Nederlandse export

Het jaar 2019 liep uit op een lichte teleurstelling voor de Nederlandse industrie, met een krimp van de industriële productie van naar schatting 1 procent. Wereldwijd is de industriële productie gedaald.

Daarnaast hebben de afvlakkende groei van de Nederlandse economie en de problemen rond stikstof en PFAS een negatieve invloed. Het verslechterde ondernemersvertrouwen zal ook in 2020 effect hebben op de Nederlandse industrie. Voor 2020 verwacht ABN AMRO een krimp van 1,5 procent.

Bij de belangrijkste handelspartner voor de industrie, Duitsland, krimpt de industriële productie al sinds het vierde kwartaal van 2018. Voor de Nederlandse industrie valt het mee, met 0 procent groei in het eerste en derde kwartaal en een krimp van 1,5 procent in het tweede kwartaal. De Nederlandse inkoopmanagersindex van de NEVI is in 2019 flink gedaald en zakte in november voor het eerst in zes jaar onder de 50, naar 49,6. In december verslechterde de index verder naar 48,3. Een stand onder de 50 duidt op een afname van de bedrijvigheid. Het aantal nieuwe exportorders is de laatste maanden afgenomen.

De oorzaak voor de verder afnemende activiteit ligt vooral in het buitenland. De handelsoorlog tussen de Verenigde Staten (VS) en China zal in 2020 bepalend zijn voor

het herstel van de industriële productie. Tussen de VS en China lijkt een akkoord te zijn bereikt waardoor de handelsspanningen dit jaar wat kunnen afnemen. De industriële orders kunnen daardoor in de loop van het jaar licht aantrekken. Krachtig herstel vóór 2021 is niet aannemelijk. Daarbij speelt ook een rol dat de Nederlandse industrie verwacht minder te investeren, wat kan leiden tot minder vraag naar bijvoorbeeld machines. Het lijkt erop dat de Nederlandse industriële productie in 2020 gedurende het eerste en mogelijk ook het tweede kwartaal verder verslechtert, waarna langzaam herstel kan optreden.

Hoewel ABN AMRO geen harde brexit meer verwacht, kan ook de politieke situatie in het Verenigd Koninkrijk voor tegenwind zorgen. De verwachte 'zachte' brexit kan de komende jaren een drukkend effect hebben op de

Volumegroei industrie per branche

	2019	2020	2021
	%mutaties		
Industrie	-1,0	-1,5	2,0
Chemie	-4,0	-2,0	4,0
Rubber/kunststof	1,5	1,0	3,0
Basismetaal	-6,0	-3,0	1,0
Metaalproducten	0,0	-2,0	1,0
Elektrotechniek	-1,5	-2,0	1,0
Elektrische apparaten	7,0	5,0	6,0
Machines	2,5	-2,0	1,0
Transportmiddelen	0,0	-3,0	2,0
Meubelindustrie	-3,0	-1,0	1,0

Bron: ABN AMRO Sector Advisory

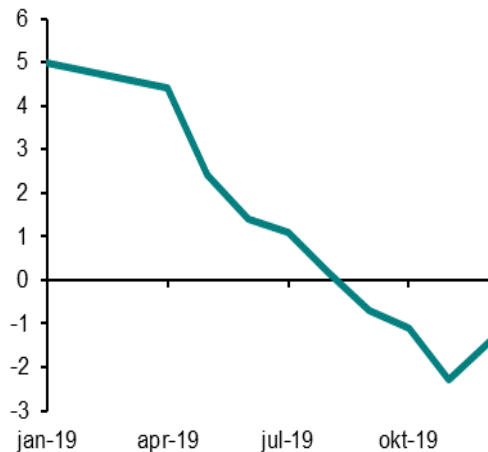
Kerncijfers Nederlandse economie

	2019	2020	2021
	%mutaties		
BBP	1,7	0,9	1,2
- Particuliere consumptie	1,4	1,6	1,4
- Overheidsconsumptie	1,5	3,0	1,4
- Investerings	4,9	-1,3	-0,5
- Uitvoer	2,3	1,9	3,0
- Invoer	3,0	2,2	3,1
Consumentenprijzen (HICP)	2,6	1,6	1,6
Werkloosheid (% beroepsbevolking)	3,4	3,7	4,0

Bron: CBS, TR Datastream, prognoses ABN AMRO Economisch Bureau

bedrijfsinvesteringen in het Verenigd Koninkrijk, waar de Nederlandse industrie last van kan krijgen.

Figuur 1: Ontwikkeling saldo oordeel orderpositie industriële ondernemers

Bron: CBS

Het verwachte aanhoudende ruime monetaire beleid om aan deze druk weerstand te bieden, kan een gunstig effect hebben op de bedrijfsinvesteringen. Wanneer de handelsspanningen in de loop van 2020 afnemen, kan de Nederlandse industrie dan dubbel profiteren. Het grootste risico is echter een nieuwe escalatie van de handelsoorlog of oplopende handelsspanningen tussen de VS en de Europese Unie (EU).

Stikstofbeleid raakt industrie

De problemen rond het stikstofbeleid kunnen de Nederlandse industrie zowel direct als indirect raken. Direct, omdat het adviescollege Remkes in mei 2020 [maatregelen](#) voorstelt om de stikstofuitstoot van de industrie te beperken. Indirect, doordat een krimp van de Nederlandse bouwproductie leidt tot afnemende vraag naar bouwmaterialen, gereedschap en bouw materieel – met uitzondering van elektrisch materieel. Met name de bouwmaterialen-industrie en bepaalde machinebouwers worden daardoor geraakt, maar in zekere mate ook producenten van kunststof- en metaalproducten. Uit een [enquête](#) in opdracht van ABN AMRO onder bedrijven in de bouw, industrie en transportsector blijkt dat zij voor 2020 als gevolg van stikstof en PFAS een miljardenschade verwachten

Effect stikstofbeleid op branches

Chemie	●
Rubber/kunststof	●●●●
Basismetaal	●●
Metaalproducten	●●●●●
Elektrotechniek	●●●●
Elektrische apparaten	●
Machines	●●●
Transportmiddelen	●●
Meubelindustrie	●●

	(% volumegroei)	2020	2021
Chemie		-2,0%	4,0%
<small>(o.a. kunststof, verf, coatings, basischemie, reinigingsmiddelen, cosmetica)</small>			

In de chemische industrie staan zowel de volumes als de prijzen onder druk. De belangrijkste oorzaak is de afname van de vraag naar chemische producten van de industrie, met name in Duitsland en China. Door de krimp van de Duitse industrie, waaronder de auto-industrie, is er minder vraag naar producten als verf, coatings, lijm en rubbers.

Ook de handelsoorlog tussen de VS en China speelt de chemie parten. De chemie is een wereldmarkt, met vooral grote spelers die in veel landen hun producten leveren. Veel chemische bulkproducten zijn weinig onderscheidend. Een wereldwijde afname van de vraag leidt al snel tot concurrentie op prijs. Daardoor daalt de omzet nog harder dan de productie. Eind 2019 is de situatie verder verslechterd.

Ook de sentimentsindicatoren voorspellen niet veel goeds. De branche werd in de loop van 2019 steeds pessimistischer over het aantal nieuwe orders. Een aantal grote beursgenoteerde bedrijven noemt de afname van de industriële productie en de onzekerheden in de wereldeconomie eveneens als oorzaak van de dalende volumes. Over heel 2019 daalde de productie circa 4 procent. Naar

verwachting kan de productie in de loop van 2020 wat aantrekken dankzij een combinatie van ruimer monetair beleid en afnemende handelsspanningen.

Een specifiek Nederlands probleem is de [stikstof-kwestie](#). Bij bepaalde chemische processen, zoals de productie van kunstmest, komt veel stikstof vrij. Het adviescollege Remkes komt in mei 2020 met nieuwe adviezen om de industriële uitstoot van stikstof te beperken. Mogelijk moeten sommige chemische fabrieken daardoor investeren in techniek waarmee stikstofuitstoot kan worden afgevangen, met druk op de marges als gevolg. Dat zou een negatief effect kunnen hebben op de internationale concurrentiepositie van bepaalde chemische fabrieken.

Voor sommige spelers in de branche is de stikstofkwestie een opsteker. Het kabinet wil namelijk dat de veehouderij de samenstelling van veevoer aanpast om de uitstoot van ammoniak terug te dringen. Het Nederlandse DSM [zegt additieven te hebben ontwikkeld](#) waarmee de ammoniakuitstoot op korte termijn met 7 procent kan worden teruggedrongen. Dankzij de ontwikkeling van dit soort innovatieve producten kunnen chemiebedrijven minder gevoelig worden voor prijsdruk.

Van fossiel naar waterstof

Voor chemische productieprocessen is vaak veel warmte nodig die meestal afkomstig is van kolen of gas. Om de CO₂-uitstoot terug te dringen moet de chemie daarom, net als de basismetalenindustrie, het gebruik van fossiele brandstoffen beperken. Dit is eerder afgesproken in het klimaatakkoord. Dat vergt investeringen, maar er komt ook subsidie beschikbaar.

Een aantal chemiebedrijven heeft zich aangesloten bij de '[Waterstof Coalitie](#)', die samen met de overheid wil investeren in installaties voor elektrolyse waarmee waterstof kan worden gemaakt. Deze waterstof kan vervolgens worden gebruikt als energiebron voor chemische fabrieken. In eerste instantie zou in aardgascentrales 'blauwe waterstof' moeten worden gemaakt. De CO₂ die ontstaat bij de verbranding van aardgas moet worden afgevangen en wordt geleverd aan de tuinbouw of ondergronds opgeslagen. Op termijn moet de energie die nodig is voor de productie van waterstof met windmolens worden opgewekt. Men spreekt dan van 'groene waterstof'.

	(% volumegroei)	2020	2021
Rubber/kunststof		1,0%	3,0%

(o.a. kunststofproducten: bouwmetaal zoals kunstplaat, -profiel, -buizen, -folie, verpakkingen, afdichtingen en rubberbanden)

Deze branche levert producten aan uiteenlopende sectoren, zoals de auto-industrie en de bouw. Daarnaast is de branche actief in het maken van verpakkingen voor bijvoorbeeld voedsel. Voor sommige rubber- en kunststofproducenten was 2019 een moeilijk jaar vanwege de moeizame industriële productie. De krimp van het volume in de auto-industrie is daar een voorbeeld van. Andere spelers deden juist goede zaken, zoals verpakkingsbedrijven.

Vooraf voor partijen uit deze branche die aan de bouw leveren, wordt 2020 een uitdagend jaar. ABN AMRO [verwacht](#) namelijk dat de Nederlandse bouwproductie in 2020 met 2 procent krimpt, wat leidt tot afnemende vraag naar bijvoorbeeld buizen, folies en kozijnen. Ook voor de transportmiddelenindustrie, een andere belangrijke afzetmarkt, zijn de vooruitzichten niet rooskleurig (zie pagina 6). De vraag naar verpakkingen blijft wel groeien, mede dankzij de consument, die in 2020 meer te besteden krijgt. Daarnaast groeit de vraag naar plastic verpakkingen door e-commerce en de groeiende vraag naar gemaksvvoeding en eenpersoonsmaaltijden.

Duurzaamheid grote uitdaging

Plastic verpakkingen liggen onder vuur vanwege de grote maatschappelijke aandacht voor plastic zwerfafval, bijvoorbeeld de 'plastic soep' in zee. Indien plastic afval niet op correcte wijze wordt ingezameld, kan het leiden tot vervuiling. Toch bieden plastic verpakkingen belangrijke voordelen. Zo blijft voedsel langer vers, waardoor veel minder voedsel bederft en verloren gaat. Dat scheelt veel CO₂-uitstoot. Daarnaast zijn plastic verpakkingen lichter dan bijvoorbeeld glas, wat zorgt voor lager brandstofverbruik bij transport. Bovendien kan plastic afval steeds beter worden gerecycled.

Overheden en bedrijven proberen wel (onnodig) gebruik van plastic te beperken. Zo maken supermarkten gebruik van verneveling om groenten en fruit zonder plastic verpakking langer vers te houden. Het kabinet overweegt vanaf 2021 statiegeld op kleine plastic flesjes in te voeren. Ook de Europese Unie zit niet stil. Vanaf 2021 worden onder andere plastic wegwerpbestek, rietjes en wattenstaafjes verboden. Producenten van rubber- en kunststofproducten doen er goed aan na te denken over toekomstige wet- en regelgeving en alvast alleen producten te maken die goed te recyclen zijn. Daarnaast kunnen bioplastics voor bepaalde producten een goede optie zijn.

(% volumegroei)	2020	2021
Basismetaal	-3,0%	1,0%
<small>(o.a. stalen buizen, stalen profielen, aluminium, ijzer/staal, roestvrijstaal en andere legeringen, edelmetaal)</small>		

De basismetalaalindustrie produceert onder meer staal, aluminium, zink, koper en nikkel. Staal vormt de hoofdmoot van deze branche. Voor de staalindustrie was 2019 een beroerd jaar. De gemiddelde bezettingsgraad van de Nederlandse basismetalaalindustrie daalde in 2019 van 84 procent naar 75 procent in het vierde kwartaal.

Door de groeivertraging van de Chinese economie, de handelsoorlog en de wereldwijd afvlakkende economische groei nam de vraag naar staal af. In Duitsland kromp de industriële productie flink. De auto-industrie, die normaal gesproken veel staal nodig heeft, trapte flink op de rem. Door overcapaciteit in de wereldwijde staalindustrie daalden daardoor de staalprijzen. Tegelijkertijd stegen de prijzen voor ijzererts en cokeskolen, wat de marges onder druk zette. Te midden van machtige grondstoffenhandelaren en grote autobouwers hebben staalproducenten beperkte marktmacht. De Amerikaanse president Donald Trump deed ook een duit in het zakje met importheffingen op staal, waardoor de VS zelf meer staal zijn gaan produceren. Dat zette nog meer druk op de prijzen in andere regio's.

Bij deze aanhoudende druk op de marges zou het beperken overcapaciteit voor de hand liggen, maar daar steken

mededingingsautoriteiten een stokje voor. Zo verbood de Europese Commissie de fusie van Tata Steel, dat ook in IJmuiden een fabriek heeft, met het Duitse ThyssenKrupp. Het [lijkt](#) erop dat alleen een flinke economische crisis de wereldwijde overcapaciteit kan terugdringen, maar die lijkt ver weg. De staalprijzen hebben onlangs wel een aarzelende herstelbeweging ingezet.

Flinke duurzaamheidsopgave

Vanwege de grote energiebehoefte en de uitstoot van schadelijke stoffen staat de basismetalenindustrie voor een flinke duurzaamheidsopgave. De sector zal efficiënter moeten omgaan met energie, die ook nog eens op een duurzame manier moet worden opgewekt. Daarvoor zijn forse investeringen nodig. Anderzijds zijn metalen over het algemeen goed te recyclen. Daarnaast is de sector volop aan het innoveren om steviger materialen te maken, zodat minder metaal en dus minder energie nodig is.

(% volumegroei)	2020	2021
Metaalproducten	-2,0%	1,0%
<small>(o.a. metaalbewerking, metalen constructiewerken, oppervlaktebehandeling, smederijen)</small>		

Ondernemers in de metaalproductenbranche staat een moeilijk jaar te wachten. In 2019 kampte de branche met afnemende export. De binnenlandse vraag, onder meer vanuit de bouw, hield de sector enigszins op de been. Voor 2020 verwacht ABN AMRO echter een

ongunstiger klimaat. Het sentiment in de Duitse industrie, de belangrijkste exportmarkt, is nog steeds negatief. Alleen indien de handelsoorlog tussen de VS en China in 2020 luwt, kunnen de Duitse industrie en daarmee de Nederlandse export in de loop van het jaar wat aantrekken.

In Nederland worden de economische omstandigheden slechter. De problemen rond stikstof en PFAS zijn [nadelig voor bouwprojecten](#). ABN AMRO [verwacht](#) dat de bouwproductie in 2020 met 2 procent krimpt, wat leidt tot afnemende vraag naar metaalproducten. In 2019 groeide de bouw nog met naar schatting 4 procent. Ook in het Verenigd Koninkrijk, waar de onzekere politieke situatie het sentiment drukt, lijkt de bouwproductie te dalen, net als de volumes in de auto-industrie.

De Nederlandse transportmiddelenindustrie, die ook veel metaalproducten afneemt, heeft het eveneens moeilijk (zie pagina 6). De afnemende vraag naar metaalproducten zet winstmarges onder druk. De loonafspraken in de nieuwe cao die in september 2019 is gesloten, zorgen voor nog meer druk. Op 1 december 2019 zijn de lonen met 3,5 procent verhoogd en op 1 juli 2020 komt daar nog eens 3,5 procent bovenop. De loonafspraken komen overigens niet uit de lucht vallen: ruim een kwart van de ondernemers in de metaalbranche kampt met personeelstekort.

Digitalisering en automatisering nodig

Gezien de afnemende vraag naar metaalproducten, het tekort aan arbeidskrachten en de stijgende loonkosten, is efficiënt produceren des te belangrijker. Om concurrerend te blijven – ook internationaal – moeten ondernemers investeren in een hogere arbeidsproductiviteit. Robotisering en digitalisering zijn daarvoor van belang. Dankzij het gebruik van slimme software en het delen van data met opdrachtgevers kunnen metaalbewerkers sneller en goedkoper produceren, met minder fouten en daarmee met minder verspilling van capaciteit en materiaal. Het is daarvoor wel van belang dat [medewerkers worden opgeleid](#), zodat zij goed met deze nieuwe technologie kunnen werken.

(% volumegroei)	2020	2021
Elektrotechniek	-2,0%	1,0%

(o.a. meet/regelapparatuur, elektrische componenten, consumentenelektronica, computers)

De elektrotechnische branche produceert onder meer sensoren, meetapparatuur en elektrische componenten. Er zijn zeer veel toepassingen voor deze producten, bijvoorbeeld in machines, in auto's, op wegen, bij bruggen en sluizen, in gebouwen, in de landbouw, in de offshore-industrie, in de lucht- en ruimtevaart en in medische apparatuur.

Sensoren spelen een grote rol bij de inzet van 'big data'. Om big data te kunnen benutten, moeten immers eerst data worden verzameld en

daarvoor zijn vaak sensoren nodig. Doordat computerchips steeds sneller en goedkoper worden, zijn ook sensoren volop in ontwikkeling. Deze worden nauwkeuriger en goedkoper en daarmee voor meer toepassingen geschikt. De perspectieven voor deze branche lijken dus op termijn rooskleurig.

De branche kampt echter met felle concurrentie en behoort de laatste jaren tot de traagst groeiende binnen de Nederlandse industrie. Om de mondiale concurrentie voor te blijven, is innovatie noodzakelijk. Dat vergt kennis en durfkapitaal. In 2020 krijgt de branche bovendien last van economische tegenwind. De nog altijd handelsspanningen drukken de investeringen en daarmee de vraag naar sensoren vanuit de machinebouw, een belangrijke eindmarkt. Een andere belangrijke eindmarkt, de bouw, heeft in Nederland last van strenge milieuregels rond stikstof en PFAS. Hopelijk kan de branche in de loop van 2020 opveren als de handelsspanningen verder afnemen.

(% volumegroei)	2020	2021
Elektrische apparaten	5,0%	6,0%

(o.a. verlichting, elektromotoren, elektropanelen, huishoudelijke apparaten)

Deze branche is een allegaartje van producenten van elektrische apparaten en componenten, van generatoren, elektromotoren

en batterijen tot kabels, lampen en huishoudelijke apparaten. Na een lastig 2018 was de elektrische apparatenindustrie in 2019 de snelst groeiende branche.

Zowel de transportsector als de industrie staan aan de vooravond van een transitie waarin elektrisch aangedreven processen een grotere rol zullen gaan spelen. Producenten van elektromotoren, batterijen en schakelsystemen kunnen daarvan profiteren.

Producenten van lampen kunnen de komende jaren goed verdienen aan energiezuinige lampen, die nodig zijn om de ambitieuze klimaatdoelstellingen te halen. Ondernemers in de branche zijn opvallend optimistisch over de economische vooruitzichten en hun orderportefeuille.

Sensoren en big data

Fabrikanten van elektromotoren en lampen maken met enkele honderden bedrijven samen ongeveer de helft uit van het aantal bedrijven in de branche. Bij elektromotoren komt de innovatie vooral voort uit automatisering en procesbesturing. Volgens [ABN AMRO](#) moeten bedrijven in de aandrijftechniek nu de sprong maken naar digitalisering. Sensortechnologie, simulatie en big data-analyse kunnen een belangrijke rol spelen in deze branche.

(% volumegroei)	2020	2021
Machines	-2,0%	1,0%
<small>(o.a. landbouwmachines, hijs- en hefwerktuigen, voedingsmachines, verpakkingsmachines, koeltechniek, chipmachines)</small>		

Deze branche levert uiteenlopende producten, van industriële bakovens tot chipmachines, en van hijskranen tot melkrobots. Nederlandse machinebouwers hebben enkele fraaie jaren achter de rug. In 2017 groeide de productie zelfs met 16 procent. Afgelopen jaar vlakke de groei echter flink af naar zo'n 2,5 procent. Machines zijn kapitaalintensief en ondernemers schaffen ze vooral aan als ze verwachten daarmee meer te kunnen produceren. Vanwege de onzekere economische vooruitzichten betwijfelen ondernemers wereldwijd of nieuwe machines nu wel nodig zijn. Om die reden stellen ze investeringen uit. Bij ruim monetair beleid en afnemende handelsspanningen verbetert het ondernemersvertrouwen, waardoor de vraag naar machines in de loop van 2020 wat aantrekt.

Behalve de onzekerheden voor de wereldeconomie, die bijvoorbeeld de vraag naar industriële machines drukken, zorgen ook binnenlandse ontwikkelingen voor problemen. Als gevolg van de Nederlandse regels rond stikstof en PFAS kunnen bouwprojecten stilvallen. ABN AMRO [verwacht](#) dat de bouwproductie in 2020 met 2 procent zal krimpen.

Uit een recente enquête in opdracht van ABN AMRO blijkt dat 21 procent van de ondernemers in de bouw [overweegt](#) investeringen uit te stellen vanwege de strenge milieuregels. Dit heeft een negatief effect op de vraag naar bouwmachines en bouw materieel, waaronder hijs- en hefwerktuigen. Voor sommige bouwprojecten zal elektrisch bouw materieel nodig zijn en daarnaar kan dus meer vraag ontstaan. In de agrarische sector kan de stikstofproblematiek de volumes in de veehouderij onder druk zetten, wat kan leiden tot minder vraag naar bijvoorbeeld melkrobots en slachtmachines.

Gespannen huwelijk met leveranciers

Veel machinebouwers zijn sterk afhankelijk van hun toeleveranciers. De afname van economische groei kan zorgen voor scherpe discussies over kosten, investeringen en intellectueel eigendom. Meer daarover is te lezen in dit [uitgebreide rapport](#).

(% volumegroei)	2020	2021
Transportmiddelen	-3,0%	2,0%
<small>(o.a. carrosserie, vrachtwagens, auto's, bussen, fietsen, (recreatie)scheepsbouw en onderdelen)</small>		

De transportmiddelenindustrie produceert uiteenlopende producten, van personenauto's, opleggers, schepen en fietsen, maar ook onderdelen en toebehoren, zoals motoren, uitlaten, katalysatoren, autochassis en veiligheidsgordels. Het jaar 2019 was moeizaam voor de transportmiddelenindustrie

en ABN AMRO verwacht dat de omstandigheden in 2020 verder verslechteren. Zo is de auto-industrie slachtoffer van haar eigen succes. Auto's gaan tegenwoordig zo lang mee dat consumenten de aankoop van een nieuwe auto uitstellen, waardoor de autoverkopen dalen. Ook Nederlandse maakbedrijven hebben daar last van.

Duurzame transitie

Door de transitie naar elektrisch aangedreven vervoermiddelen is de transportmiddelen-industrie volop in beweging. Auto's, vrachtwagens en schepen worden in de toekomst vooral elektrisch aangedreven. Dat vergt forse investeringen door producenten in nieuwe producten. Voor toeleveranciers kan de transitie naar elektrisch betekenen dat naar bepaalde producten over enkele jaren veel minder of helemaal geen vraag meer is. Er ontstaat juist meer vraag naar producten als laadpalen en elektrische bussen, bestelbusjes en bakfietsen. Mede dankzij subsidies is er groeiende vraag naar schepen die elektrisch, op waterstof of op LNG worden aangedreven.

Concurrentie uit China

Nederlandse bedrijven moeten wel beducht zijn voor concurrentie. Met name China telt veel fabrikanten van elektrische auto's, bussen en vrachtwagens. Deze bedrijven

hebben een grote thuismarkt, lage loonkosten en krijgen vaak ook nog staatssteun. Zij kunnen daardoor tegen zeer lage kosten produceren. Indien Chinese partijen zich nadrukkelijker gaan richten op de Nederlandse markt, kan dat voor de Nederlandse industrie nadelig uitpakken.

(% volumegroei)	2020	2021
Meubels	-1,0%	1,0%
<small>(o.a. bedrijfsmeubelen, matrassen, keukenmeubels en overige meubelindustrie)</small>		

De meubelindustrie is vooral afhankelijk van het aantal transacties op de huizenmarkt en de kantorenmarkt. Het aantal transacties op de Nederlandse huizenmarkt bleef in 2019 ongeveer gelijk. Bovendien stimuleerde de lage werkloosheid de particuliere consumptie. Voor woonwinkels en meubelzaken was 2019 daarmee een goed jaar.

Toch daalde de productie van de Nederlandse meubelindustrie in de eerste drie kwartalen van 2019 met 3,3 procent (jaar op jaar). Ook de omzet daalde. Dit werd veroorzaakt door een afnemende export van Nederlandse meubels. Daarnaast kampt de branche met een tekort aan personeel. Een kwart van de ondernemers heeft daar last van.

Voor 2020 verwacht ABN AMRO in Nederland een daling van ongeveer 5 procent van het aantal transacties op de huizenmarkt. Dit legt druk op de verkoop van meubels. Tegelijkertijd verwacht ABN AMRO een stijging van de

koopkracht, wat ervoor kan zorgen dat meer consumenten nieuwe meubels kopen.

De kantorenmarkt zal in 2020 wat langzamer groeien vanwege de lagere economische groei en stijgende werkloosheid. Al met al zijn de omstandigheden in 2020 niet gunstig. In 2021 trekt de groei licht aan.

Hergebruik van materialen

Een belangrijke trend in deze branche is de transitie naar een circulaire economie, waarin producten, onderdelen en materialen zoveel mogelijk worden hergebruikt. Nederlandse producenten van kantoormeubelen zijn de laatste jaren flink aan het innoveren op dit gebied. Ze maken bijvoorbeeld meubels van gerecyclede materialen of nemen meubels terug van klanten voor verwerking tot nieuwe meubels.

De rijksoverheid neemt maatregelen om dit soort duurzame innovaties te stimuleren. Zo genieten bedrijven die duurzame producten aanschaffen fiscale voordelen, zoals de Milieu-investeringsaftrek (MIA). Voor 2020 is dit belastingvoordeel verruimd voor de aanschaf van meubels van duurzame materialen, zoals gerecycled plaatmateriaal en bamboecomposiet, en circulaire matrassen. Fabrikanten die voorop lopen met dit soort innovaties kunnen daarvan profiteren. Een andere trend is het leasen van meubels, wat met name op de kantorenmarkt populair is.

ABN AMRO Sector Advisory

Contactpersoon voor deze publicatie:

Albert Jan Swart, Sectoreconoom Industrie

Tel. 06 - 41 44 96 81

Albert.Jan.Swart@nl.abnamro.com

ABN AMRO Sector Advisory

	Sander van Wijk	Hoofd Sector Advisory	sander.van.wijk@nl.abnamro.com	Industrie	David Kemps	Sector Banker	david.kemps@nl.abnamro.com
	Franka Rolvink-Couzy	Hoofd Sector Research	franka.rolvink@nl.abnamro.com		Albert Jan Swart	Sector Econoom	albert.jan.swart@nl.abnamro.com
	Rishma Hoeba	Secretaresse	rishma.hoeba@nl.abnamro.com		Alexander Goense	Sector Analyst	alexander.goense@nl.abnamro.com
Agrarisch	Pierre Berntsen	Sector Banker	pj.berntsen@nl.abnamro.com	Transport & Logistiek	Bart Banning	Sector Banker	bart.banning@nl.abnamro.com
	Jan de Ruyter	Sector Banker	jan.de.ruyter@nl.abnamro.com		Albert Jan Swart	Sector Econoom	albert.jan.swart@nl.abnamro.com
	Nadia Menkveld	Sector Econoom	nadia.menkveld@nl.abnamro.com		Bram van Amerongen	Sector Analyst	bram.van.amerongen@nl.abnamro.com
	Martijn Leguijt	Sector Analyst	martijn.leguijt@nl.abnamro.com				
Food	Rob Morren	Sector Banker	rob.morren@nl.abnamro.com	Bouw	Petran van Heel	Sector Banker	petran.van.heel@nl.abnamro.com
	Nadia Menkveld	Sector Econoom	nadia.menkveld@nl.abnamro.com		Madeline Buijs	Sector Econoom	madeline.buijs@nl.abnamro.com
	Martijn Leguijt	Sector Analyst	martijn.leguijt@nl.abnamro.com		Casper Wolf	Sector Analyst	casper.wolf@nl.abnamro.com
TMT	Vacature	Sector Banker	Vacature	Vastgoed	Petran van Heel	Sector Banker	petran.van.heel@nl.abnamro.com
	Kasper Buiting	Sector Econoom	kasper.buiting@nl.abnamro.com		Madeline Buijs	Sector Econoom	madeline.buijs@nl.abnamro.com
	Justine Vijver	Sector Analyst	justine.vijver@nl.abnamro.com		Casper Wolf	Sector Analyst	casper.wolf@nl.abnamro.com
Zakelijke diensten	Han Mesters	Sector Banker	han.mesters@nl.abnamro.com	Healthcare	Anja van Balen	Sector Banker	anja.van.balen@nl.abnamro.com
	Kasper Buiting	Sector Econoom	kasper.buiting@nl.abnamro.com		Laura Kranenburg	Sector Analyst	laura.kranenburg@nl.abnamro.com
	Justine Vijver	Sector Analyst	justine.vijver@nl.abnamro.com				
Retail	Henk Hofstede	Sector Banker	henk.hofstede@nl.abnamro.com	Energie	Arnold Mulder	Sector Banker	arnold.mulder@nl.abnamro.com
	Paul Metzmakers	Sector Econoom	paul.metzmakers@nl.abnamro.com		Alexander Goense	Sector Analyst	alexander.goense@nl.abnamro.com
	Ward van der Stee	Sector Analyst	ward.van.der.stee@nl.abnamro.com				
Leisure	Stef Driessen	Sector Banker	stef.driessen@nl.abnamro.com	Thema's	Sonny Duijn	Sector Econoom	sonny.duijn@nl.abnamro.com
	Paul Metzmakers	Sector Econoom	paul.metzmakers@nl.abnamro.com		Bram van Amerongen	Sector Analyst	bram.van.amerongen@nl.abnamro.com
	Ward van der Stee	Sector Analyst	ward.van.der.stee@nl.abnamro.com				

Disclaimer

De in deze publicatie neergelegde opvattingen zijn gebaseerd op door ABN AMRO betrouwbaar geachte gegevens en informatie. Noch ABN AMRO, noch functionarissen van de bank kunnen aansprakelijk worden gesteld voor in deze publicatie eventueel aanwezige onjuistheden. De weergegeven opvattingen en prognoses houden niet meer in dan onze eigen visie en kunnen zonder nadere aankondiging worden gewijzigd. Het gebruik van tekst en/of cijfers uit deze publicatie is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Teksten zijn afgesloten op 7 januari 2020